

Uchwała z dnia 6 maja 2004 r.

II UZP 6/04

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Sędziowie SN: Beata Gudowska, Roman Kuczyński.

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Piotra Wiśniewskiego po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 6 maja 2004 r., sprawy z wniosku Andrzeja L. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w S. o umorzenie należności z tytułu składek, na skutek zagadnienia prawnego przekazanego postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27 stycznia 2004 r. [...]

„Czy w przypadku wystąpienia całkowitej nieściągalności składek, o której mowa w art. 28 ust. 3 pkt 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) Zakład Ubezpieczeń Społecznych obowiązany jest umorzyć należność z tytułu składek, czy też w takiej sytuacji może odmówić ich umorzenia”

p o d j ą ł uchwałę:

Zakład Ubezpieczeń Społecznych może odmówić umorzenia należności z tytułu składek w przypadku wystąpienia ich całkowitej nieściągalności, o której mowa w art. 28 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.).

U z a s a d n i e

Przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne powstało na tle następującego stanu faktycznego. Wyrokiem z dnia 11 czerwca 2002 r. [...] Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Słupsku oddalił odwołanie wnioskodawcy Andrzeja L. od decyzji organu rentowego - Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w S. z dnia 19 czerwca 2001 r., odmawiającej umorzenia zadłużenia z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne za okres

od lutego 1999 r. do grudnia 1999 r. w kwocie 120.657,92 zł wraz z odsetkami za zwłokę, na ubezpieczenie zdrowotne za okres od lutego 1999 r. do grudnia 1999 r. w kwocie 16.654,40 zł z należnymi odsetkami, na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od lutego 1999 r. do grudnia 1999 r. w kwocie 7.469,71 zł oraz należne odsetki uznając, iż nie zachodzi w stosunku do ubezpieczonego całkowita nieściągalność zaległości w rozumieniu ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.), zwanej dalej ustawą o sus.

Rozpoznając apelację wnioskodawcy Sąd Apelacyjny stwierdził, że art. 28 ust. 2 ustawy o sus nie przewiduje obowiązku umorzenia przez organ rentowy zaległych składek w przypadku ich całkowitej nieściągalności, stanowiąc, że w takim przypadku mogą być one umorzone. Zdaniem Sądu oznacza to jednak, iż umorzenie należności z tytułu składek zależy od swobodnego uznania Zakładu, co w świetle ustawy o sus, nie zawierającej żadnych dodatkowych kryteriów pozwalających Zakładowi - a na etapie postępowania sądowego sądowi - określić dopuszczalność umorzenia nieściągalnych składek, rodzi możliwość daleko posuniętej samowoli mogącej nawet prowadzić do naruszenia w sposób istotny wyrażonej w art. 32 Konstytucji zasady równości wobec prawa.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

W obecnym stanie prawnym, stosownie do art. 28 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, należności z tytułu składek mogą być umarzone w całości lub w części przez Zakład, z uwzględnieniem jego ust. 2-4.

Oznacza to, że decyzja w tym zakresie należy do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, który może - na warunkach określonych tym przepisem - umarzać należności składkowe. Zgodnie z art. 28 ust 2 należności z tytułu składek mogą być umarzone tylko w przypadku ich całkowitej nieściągalności, z zastrzeżeniem ust. 3a pozwalającego na umorzenie, w uzasadnionych przypadkach, należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne ubezpieczonych będących równocześnie płatnikami składek na te ubezpieczenia, także pomimo braku ich całkowitej nieściągalności. Przepis art. 28 ust. 2 ustawy o sus jest czytelny i nie budzi na tle wykładni gramatycznej wątpliwości interpretacyjnych. Jest oparty na konstrukcji tzw. „uznania admi-

nistracyjnego”, co oznacza, że decyzja w zakresie spraw dotyczących umorzenia należności przysługuje każdorazowo do organu rentowego, który w przypadku stwierdzenia całkowitej nieściągalności składek zachodzącej w przypadkach wymienionych w art. 28 ust. 3 tejże ustawy, może ale nie musi umorzyć zaległości. Norma zawarta w art. 28 ust. 2 ustawy o sus wyraźnie wskazuje na brak obowiązku umorzenia należnych składek w przypadku ich całkowitej nieściągalności, stanowiąc że w takim wypadku mogą być one umorzone. Decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych podejmowane w indywidualnych sprawach dotyczących - między innymi - ustalenia wymiaru składek, ich poboru oraz umarzania należności z tytułu składek, zgodnie z art. 83 ustawy o sus podlegają kontroli sądów w terminie i według zasad określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego. Jedynie od decyzji przyznającej świadczenie w drodze wyjątku oraz od decyzji odmownej w tego rodzaju sprawach odwołanie nie przysługuje - art. 83 ust. 4 ustawy o sus. Zakres kognicji sądu nie ogranicza się jedynie, wobec uznaniowego charakteru decyzji, do oceny, czy zostały zachowane wymagane przepisami k.p.a. przesłanki formalne. Zgodnie bowiem z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2000 r., III ZP 15/00 (OSNAPiUS 2000 nr 23, poz. 864), „decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odmawiająca umorzenia w całości lub w części należności z tytułu składek, podlega merytorycznej kontroli sądu”. Oznacza to, że do kompetencji sądu należy merytoryczna ocena zasadności wydanej i podlegającej zaskarżeniu decyzji, w tym odmawiającej umorzenia w całości lub części należności z tytułu składek. Ocena ta - co oczywiste - może być podjęta jedynie na podstawie przesłanek wskazanych w art. 28 ust. 2 i 3 ustawy. Kontrolując zasadność decyzji organu rentowego w tej mierze sąd ocenia, czy zostały spełnione przesłanki zawarte we wskazanym przepisie, warunkujące umorzenie w całości lub w części należności z tytułu składek, obecnie posiłkując się w tym zakresie przepisami rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad umarzania należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne (Dz.U. Nr 141, poz. 1365), wydanego w ramach delegacji zawartej w ustawie o sus (art. 28 ust. 3b). Należy nadto zauważyć, że stosownie do art. 83 ust. 6 ustawy, jeżeli Zakład uzna odwołanie za słuszne, zmienia lub uchyla decyzję w terminie 14 dni od wniesienia odwołania. W tym wypadku odwołaniu nie nadaje się dalszego biegu.

Po przedstawieniu sprawy z odwołaniem do sądu, do niego należy merytoryczna ocena jego zasadności, ta zaś może być dokonana po przeprowadzeniu sto-

sownego postępowania według zasad określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego.

Warto też pamiętać, że w obecnym stanie prawnym prawo lub zobowiązanie stwierdzone decyzją ostateczną Zakładu ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na to prawo lub zobowiązanie, zaś decyzje ostateczne Zakładu, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez Zakład uchylone, zmienione lub unieważnione, na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 83a ust. 1 i 2). Z powyższego wynika, że wniosek o umorzenie zaległości składkowych może być ponawiany i każdorazowo podlega ocenie organu rentowego, a w przypadku wniesienia od wydanej przez ten organ decyzji odwołania, także sądu na zasadach określonych w Kodeksie postępowania cywilnego.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w sentencji uchwały .

=====